

ONDERWIJS

SPIEGEL

2024

JAARLIJKS RAPPORT

VAN DE ONDERWIJSINSPECTIE

ONDERWIJSSPIEGEL 2024 SPIEGELDAG

DOORLICHTINGEN SCHOOLJAAR 22-23 IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

**ONDERWIJS
INSPECTIE**
OOG VOOR KWALITEIT

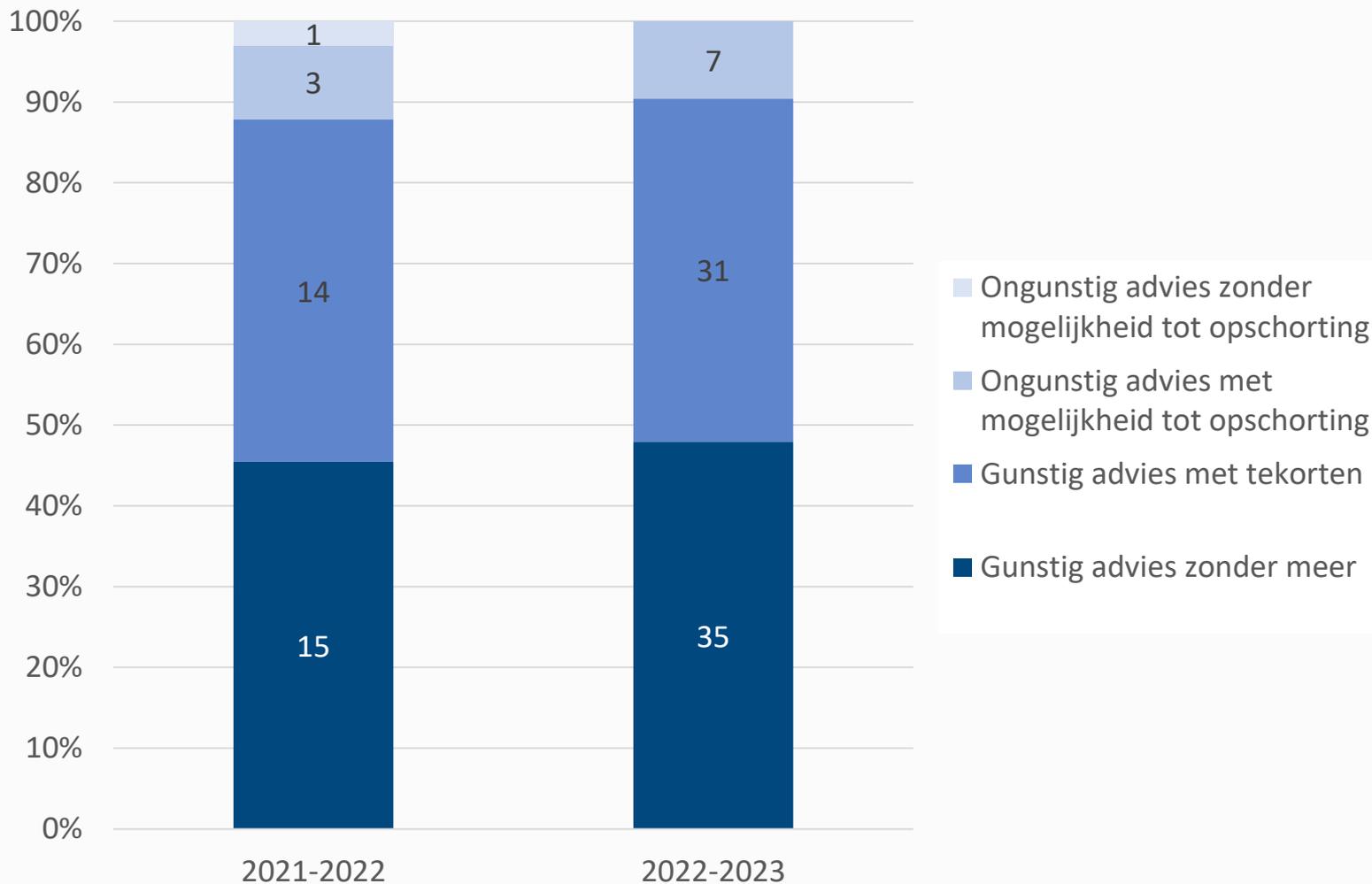
**Vlaamse
overheid**

online

27 maart 2024

HOEVEEL SCHOLEN KREGEN EEN DOORLICHTING IN HET GEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS?

Aantal doorlichtingen: 73 scholen (waarvan twee met voltijds én deeltijds aanbod)

INHOUD

**1. Focus op de
sleutelcompetentie
Nederlands**

**2. Focus op de
competentie
wiskunde**

**3. Focus op
de evaluatie
van de kwaliteit**

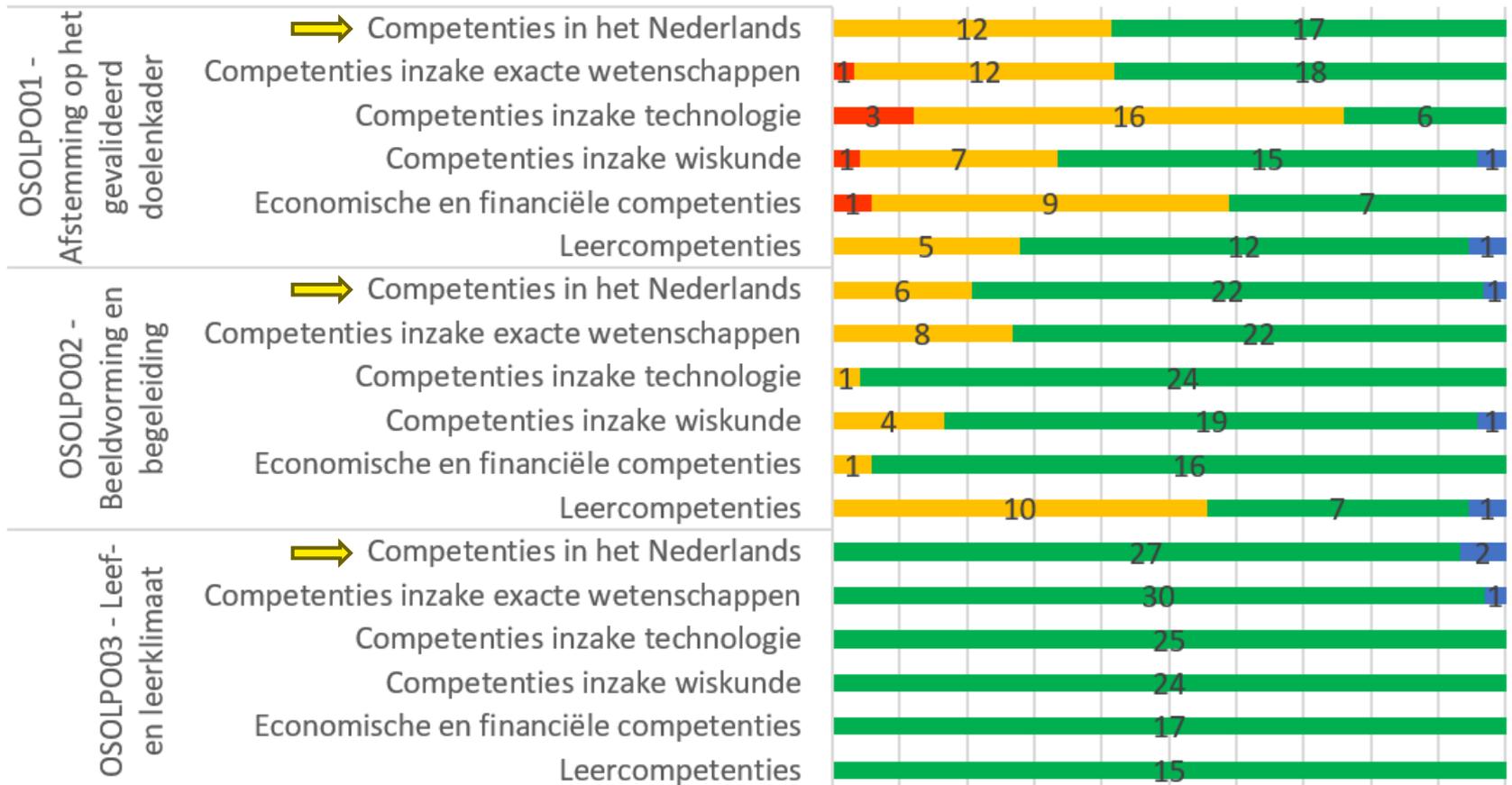
1

Focus op de sleutelcompetentie Nederlands

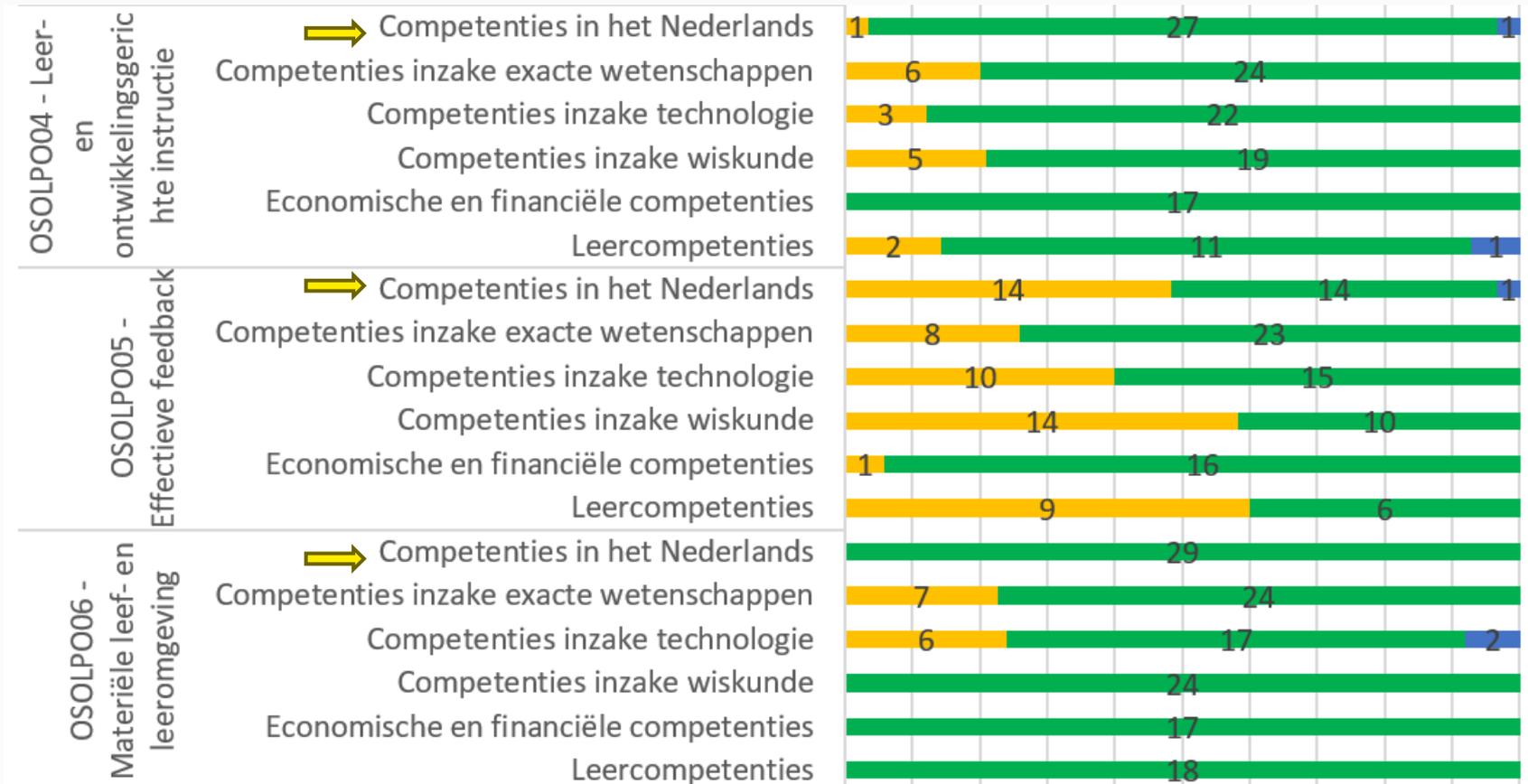
HOEVEEL ONDERZOEKEN NEDERLANDS IN DE EERSTE GRAAD?

- Totaal aantal onderzoeken onderwijsleerpraktijk (OLP): 227
 - 157 onderzoeken in de A-stroom
 - 66 onderzoeken in de B-stroom
- Totaal aantal onderzoeken Nederlands (sleutelcompetentie 2): 29
 - 18 onderzoeken in de A-stroom
 - 11 onderzoeken in de B-stroom

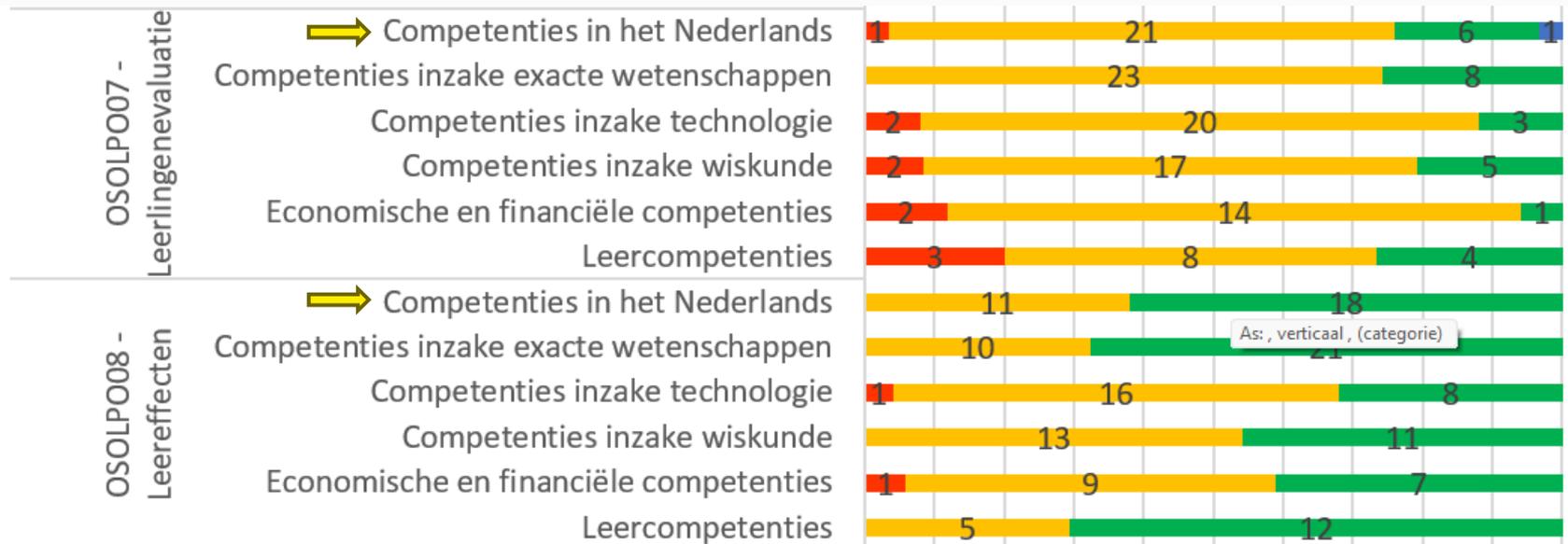
GLBAAL OVERZICHT INSCHALINGEN (1)

GLBAAL OVERZICHT INSCHALINGEN (2)

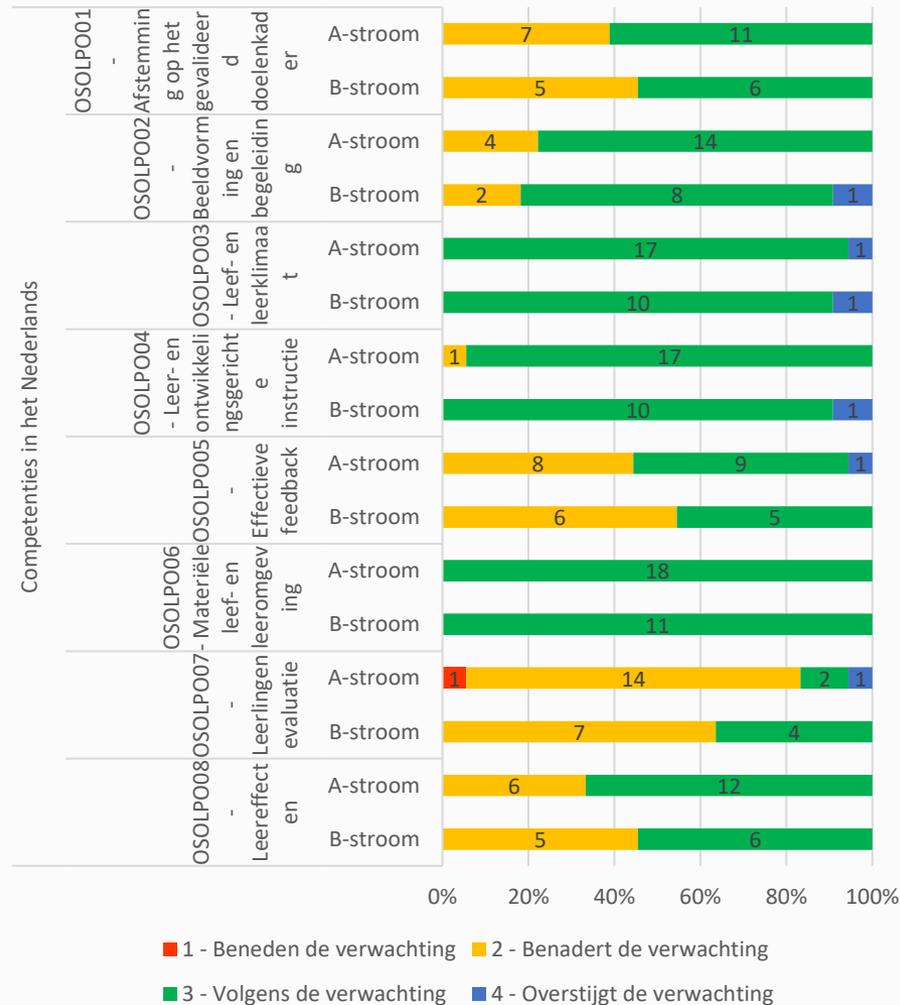

GLBAAL OVERZICHT INSCHALINGEN (3)

VERSCHILLEN TUSSEN A- EN B-STROOM?

- Globaal geen opmerkelijke verschillen tussen A- en B-stroom

WAT STELLEN WE VAST PER ONTWIKKELINGSSCHAAL?

AFSTEMMING OP HET GEVALIDEERDE DOELENKADER (O1)

■ Benadert de verwachting

- 12 van de 29 onderzoeken (41 %)
- Werkpunten:
 - Aangeboden doelen sporen gedeeltelijk met het doelenkader door:
 - Beperkte samenhang
 - Onvolledig aanbod
 - Beperkt evenwichtig aanbod
 - Beperkt inzetten op het verwachte beheersingsniveau
 - Beperkte aandacht voor de communicatieve vaardigheden (inclusief een verticale opbouw)
 - Beperkte integratie van de doelen rond taalbeschouwing en die rond taalvaardigheden
 - Leerlingen missen zo oefenkansen om kenmerken en principes van het Nederlands in te zetten bij de communicatie.
 - Beperkt expliciete aandacht voor de eindtermen basisgeletterdheid

AFSTEMMING OP HET GEVALIDEERDE DOELENKADER (O1)

■ Volgens de verwachting

- 17 van de 29 onderzoeken (59 %)
- Succesfactoren:
 - Evenwichtig en nagenoeg volledig aanbod van de doelen uit het gevalideerde doelenkader
 - Samenhang binnen het aanbod
 - Bijdrage aan een brede en harmonische vorming
- Aandachtspunten:
 - Verticale samenhang van het aanbod tussen de graden
 - Het centraal stellen van de taalvaardigheden

AFSTEMMING VAN DE BEGELEIDING OP DE BEELDVORMING (O2)

■ Benadert de verwachting

- 6 van de 29 onderzoeken (21 %)
- De leraren leveren inspanningen (bv. voor de beeldvorming), maar er zijn toch ook terugkerende werkpunten, namelijk:
 - Een doelgericht gebruik van de gegevens uit de beeldvorming voor
 - Haalbare en uitdagende doelen binnen de brede basiszorg en de verhoogde zorg
 - Differentiatie en remediëring op maat
 - De opvolging van de effecten van de begeleiding en de eventuele bijsturing ervan
 - Een beperkt zicht op wie de eindtermen basisgeletterdheid nog niet bereikt

AFSTEMMING VAN DE BEGELEIDING OP DE BEELDVORMING (O2)

■ Volgens de verwachting

- 22 van de 29 onderzoeken (76 %)
- Succesfactoren:
 - Kwaliteitsvolle beeldvorming (actueel beeld over de sterktes en behoeften van leerlingen)
 - Kwaliteitsvolle inzet van die beeldvorming binnen de brede basiszorg en de verhoogde zorg
- Wisselend succes:
 - Zicht op de talige competenties van de leerlingen
 - Opvolging van de effecten van de begeleiding en de bijsturing ervan
 - Eindtermen basisgeletterdheid: *sommige scholen* hebben een goed zicht op welke leerlingen die mogelijk niet bereiken en nemen vervolgens maatregelen.

■ Overstijgt de verwachting

- 1 onderzoek in de B-stroom
- Wat?
 - Hoge verwachtingen
 - Grote mate van differentiatie a.d.h.v. individuele doelen
 - Opvolging van effecten en bijsturing

LEEF- EN LEERKLIMAAT (O3)

- Goede tot zeer goede resultaten in alle onderzoeken: **volgens de verwachting** of **overstijgt de verwachting**
- Aandacht voor een positief en stimulerend leef- en leerklimaat
 - Bv. aandacht voor het welbevinden (lichamelijk, mentaal, sociaal)
 - Bv. goed klasmanagement
 - Bv. in gesprek gaan met de leerlingen over fouten en vragen
- Positieve omgang met de diversiteit binnen de klas
 - Bv. vermijden van stereotypering
 - Bv. verschillen tussen leerlingen inschakelen bij samenwerking

LEER- EN ONTWIKKELINGSGERICHTE INSTRUCTIE (O4)

■ Benadert de verwachting

- Slechts 1 van de 29 onderzoeken (3 %)
- De leraren leveren inspanningen om het leren te ondersteunen, maar er zijn enkele werkpunten, namelijk:
 - Beperkt activerende instructie
 - Beperkt betekenisvolle instructie
 - Beperkt efficiënt gebruik van de tijd om te leren

LEER- EN ONTWIKKELINGSGERICHTE INSTRUCTIE (O4)

■ Volgens de verwachting

- 27 van de 29 onderzoeken (93 %): kwaliteitsvolle ondersteuning van het leren
- Succesfactoren:
 - Geleidelijke instructie
 - Taalontwikkende instructie
 - Efficiënt gebruik van de tijd om te leren
- Wisselend succes:
 - Activerende instructie (bv. gebruik van werk- en groeperingsvormen die leerlingen aanzetten tot interactie)
 - Betekenisvolle instructie (bv. gebruik van authentieke contexten)
 - Aandacht voor 'metacognitieve vaardigheden' (bv. leren leren, socio-emotioneel handelen, zelfregulatie)

■ Overstijgt de verwachting

- 1 onderzoek
- Wat?
 - Variatie in leeractiviteiten
 - Werk- en groeperingsvormen met aandacht voor samenwerking en interactie
 - Ruime kansen om taal te gebruiken

EFFECTIEVE FEEDBACK (O5)

■ Benadert de verwachting

- 14 van de 29 onderzoeken (48 %)
- Voornamelijk persoonsgerichte en productgerichte feedback
- Veelal binnen een klimaat van veiligheid en vertrouwen
- Werkpunten:
 - Duidelijk, constructief, gedoseerd en motiverend? > Wisselend
 - Bepaalde afstemming op te bereiken doelen en volgende stappen in het leerproces
 - Bepaalde inbedding in het onderwijsleerproces

EFFECTIEVE FEEDBACK (O5)

■ Volgens de verwachting

- 14 van de 29 onderzoeken (48 %)
- Succesfactoren:
 - Feedback die vertrekt vanuit de doelen
 - Feedback die vertrekt vanuit de leerervaringen van de leerlingen
 - Gericht op product én proces
 - Gericht op zelfregulatie
 - Binnen een klimaat van veiligheid en vertrouwen
 - Duidelijk, constructief, gedoseerd en motiverend
- Aandachtspunt:
 - Feedback duidelijker koppelen aan het doelenkader

■ Overstijgt de verwachting

- 1 onderzoek
- Wat?
 - Feedback kort op de bal en duidelijk geïntegreerd in het onderwijsleerproces
 - Gevarieerd pakket van methodes
 - Zelfreflectie leerlingen bij afronding taak vormt geen eindpunt

MATERIËLE LEEF- EN LEEROMGEVING (O6)

- Goede tot zeer goede resultaten in alle onderzoeken: allemaal **volgens de verwachting**
- Leermiddelen en infrastructuur beschikbaar om de doelen uit het gevalideerde doelenkader te bereiken
- Leermiddelen en infrastructuur actueel, veilig en aangepast aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen
- Efficiënte inzet van de beschikbare (digitale) uitrusting door de leraren
 - Aandachtspunten: gebruik van toepassingssoftware (bv. spellingchecker en relevante ondersteunende sites)
 - Nieuwe uitdaging: hoe omgaan met artificiële intelligentie?
- Fysiek comfort ondersteunt leren en onderwijzen

LEERLINGENEVALUATIE (O7)

■ Beneden de verwachting

- 1 van de 29 onderzoeken (3 %)
- Wat?
 - Onvoldoende representatief voor het gevalideerde doelenkader
 - Onvoldoende transparant, betrouwbaar, fair en breed
 - Nauwelijks geïntegreerd in het onderwijsleerproces

■ Benadert de verwachting

- **21 van de 29 onderzoeken (72 %)!**
- Werkpunten:
 - Beperkt representatief voor het gevalideerde doelenkader en/of het aanbod
 - Beperkt evenwicht tussen kennis, vaardigheden en attitudes
 - Te beperkte aandacht voor de communicatieve vaardigheden door te eenzijdige toetsing van geïsoleerde taalbeschouwelijke elementen (spelling en spraakkunst)
 - Wisselende kwaliteit op het vlak van transparantie, betrouwbaarheid, fairheid en breedte van de evaluatie + beperkte inbedding in het onderwijsleerproces
 - Transparantie: beperkt eenduidige en beperkt op de doelen afgestemde beoordelingscriteria

LEERLINGENEVALUATIE (O7)

■ Volgens de verwachting

- 6 van de 29 onderzoeken (21 %)
- Succesfactoren:
 - Afstemming op het gevalideerde doelenkader en het aanbod
 - Voldoende transparant, betrouwbaar, fair en breed
 - Transparantie: bv. vooraf meedelen van de doelen en de beoordelingscriteria aan de leerlingen
 - Voldoende geïntegreerd in het onderwijsleerproces
 - Leraren betrekken hun leerlingen bij de evaluatie (bv. via zelf- en/of peerevaluatie)

■ Overstijgt de verwachting

- 1 onderzoek
- Wat?
 - Beoordelingscriteria duidelijk gebaseerd op de doelen
 - Weloverwogen cesuurbepaling (in samenwerking met andere vakken)
 - Leerlingen worden betrokken bij de evaluatie

LEEREFFECTEN (O8)

■ Benadert de verwachting

- 11 van de 29 onderzoeken (38 %)
- Voornaamste werkpunt:
 - Door een onvoldoende representatieve leerlingenevaluatie kunnen die scholen maar beperkte garanties genereren dat de grote meerderheid van de leerlingen de doelen voor Nederlands bereiken.
- Binnenkort starten de eerste ‘Vlaamse toetsen’ in het tweede leerjaar van de eerste graad. De resultaten van die toetsen kunnen aan de scholen bijkomende inzichten geven op leerling-, groeps- en schoolniveau voor een aantal componenten van de sleutelcompetentie Nederlands.

LEEREFFECTEN (O8)

■ Volgens de verwachting

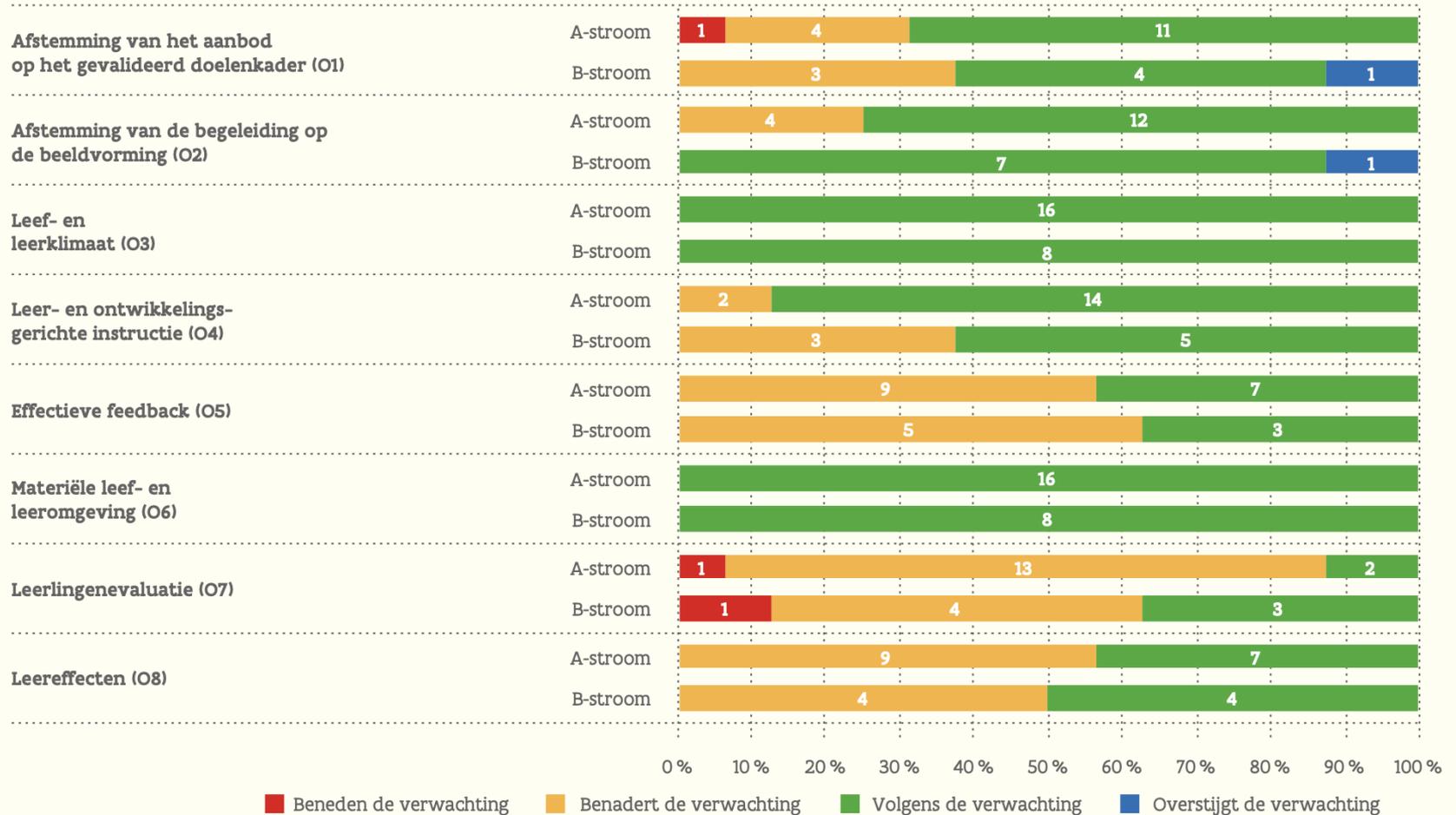
- 18 van de 29 onderzoeken (62 %)
- De leerprestaties tonen in die scholen aan dat de leerlingen minstens de doelen van het gevalideerde doelenkader bereiken.
- Succesfactoren:
 - Inzet en vakdeskundigheid van de leraren
 - Schoolbrede aanpak
- Aandachtspunten:
 - De kwaliteit van de evaluatiepraktijk (link met O7)
 - Taal- en graadoverschrijdende aanpak binnen de school ter versterking van de inspanning van de leraren
- Ook binnen deze scholen kunnen de ‘Vlaamse toetsen’ bijkomende inzichten creëren.

2

Focus op de competentie wiskunde

OVERZICHT INSCHALINGEN WISKUNDE 1STE GRAAD

O1

▪ Aandachtspunten:

- Beheersingsniveau
- Evenwicht van het aanbod
- Contextrijke oefeningen
- Functioneel gebruik van ICT
- Probleemoplossende vaardigheden

02

■ Aandachtspunten:

- Beeldvorming over de ET BG
- Richten van de remediëring op de onderwijsdoelen
- Systematische opvolging van de effecten van de begeleiding

04

■ Aandachtspunten :

- Betekenisvol aanbod
- Taalontwikkeling
- Metacognitie
- Horizontale samenhang

05

Effectieve feedback (O5)

A-stroom

9

7

B-stroom

5

3

▪ Aandachtspunten:

- Feedback meer richten op het (leer)proces
- Feedback formuleren vanuit de (onderwijs)doelen
- Feedback richten op zelfregulatie

07

Leerlingenevaluatie (07)

A-stroom

B-stroom

▪ Aandachtspunten:

- Evaluatie richten op het verwachte beheersingsniveau
- Evaluatie van wiskunde binnen (betekenisvolle) contexten
- Probleemoplossende vaardigheden evalueren
- Denk- en redeneervaardigheden evalueren

08

▪ Aandachtspunten:

- Samenspel van eerder vermelde aandachtspunten

O3 EN O6

Leef- en
leerklimaat (O3)

A-stroom

16

B-stroom

8

Materiële leef- en
leeromgeving (O6)

A-stroom

16

B-stroom

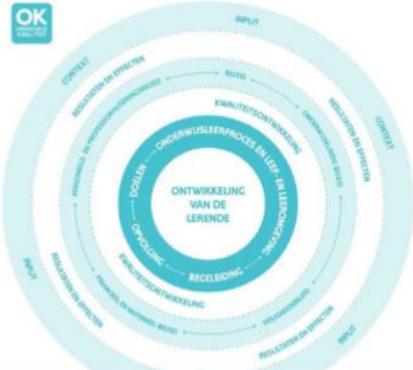
8

3

Focus op de evaluatie van de kwaliteit

EVALUATIE VAN DE KWALITEIT: HET OK

Het OK referentiekader voor onderwijskwaliteit

Rubriek
Deelrubriek
Kwaliteitsverwachting

Beleid	
Beleid	
BL1	De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.
BL2	De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.
BL3	De school werkt participatief en responsief.
BL4	In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.
BL5	De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
BL6	De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.
Onderwijskundig beleid	
BL7	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.
Personeels- en professionaliseringsbeleid	
BL8	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leer- en werkomgeving.
BL12	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leer- en werkomgeving.

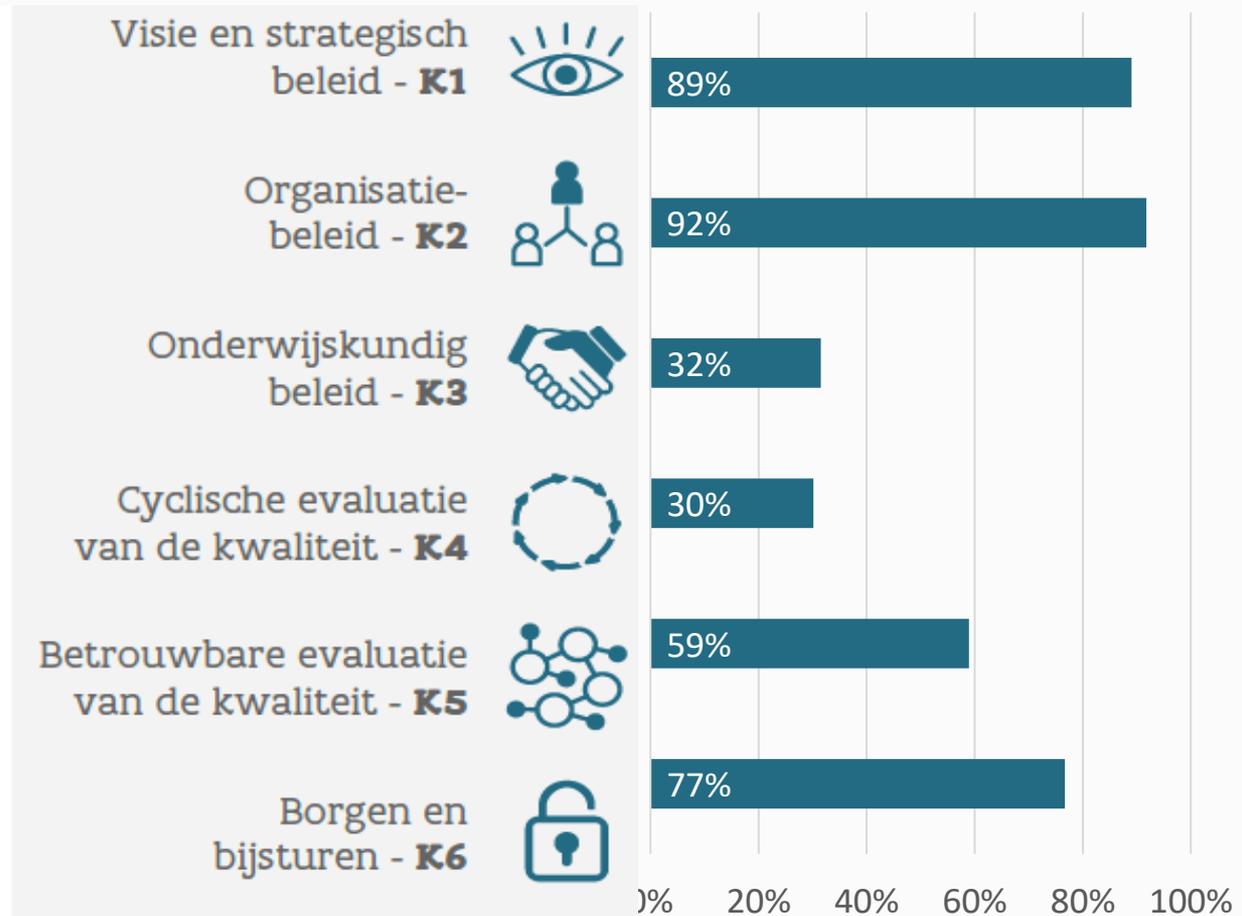
Resultaten en effecten		Ontwikkeling stimuleren	
		Doelen	Begeleiding
R1	De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.	D1	Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.
R2	De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden en het schoolteam en naar tevredenheid bij ouders en bij andere relevante partners.	D2	Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.
R3	De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leervinst.	D3	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
R4	De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.	D4	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
R5	De school waarborgt de toegang tot onderwijs voor elke lerende.	V1	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
R6	De school streeft naar effecten op langere termijn bij alle lerenden.	V3	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
Kwaliteitsontwikkeling		V4	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
K1	De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijspraktijk.	O4	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
K2	De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.		
K3	De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.		

K2

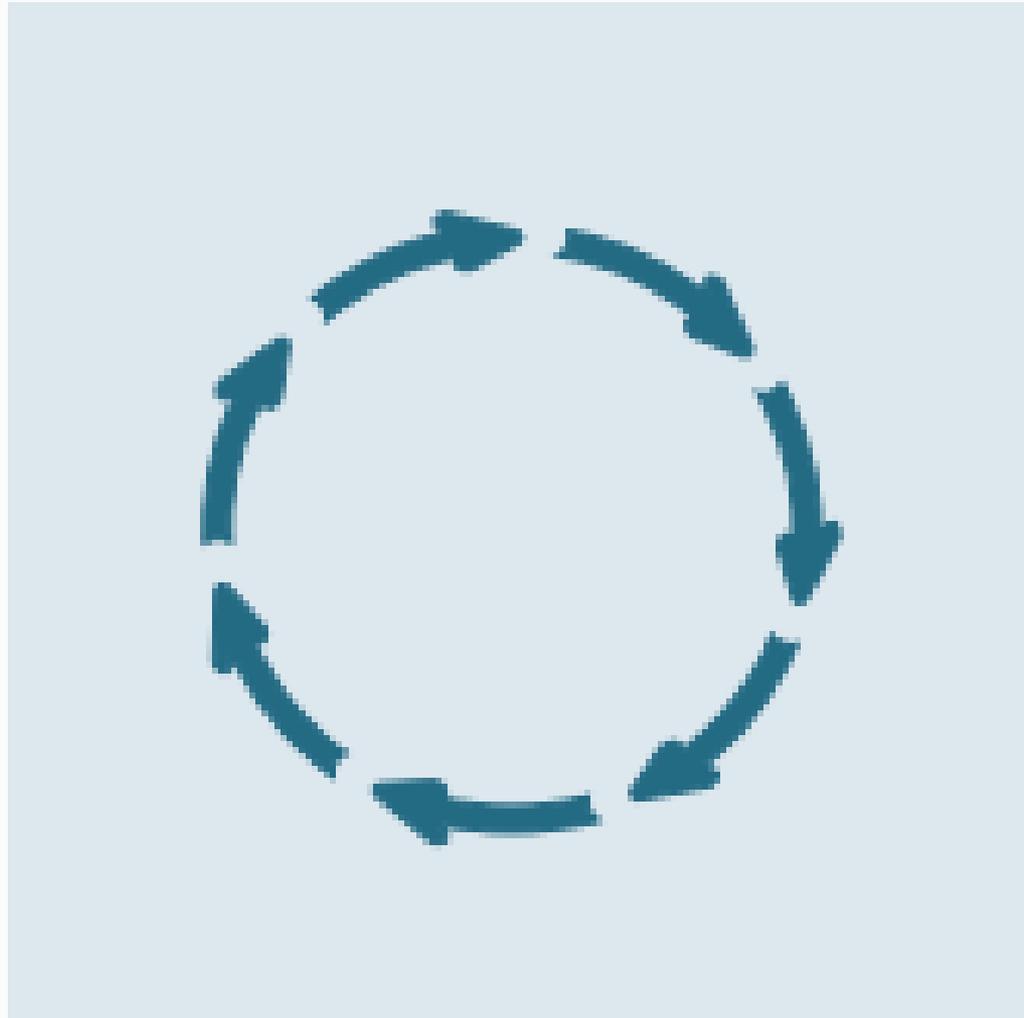
De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.

RESULTATEN KWALITEITSONTWIKKELING SO

% onderzoeken die tegemoet komen aan de verwachting of deze overstijgen

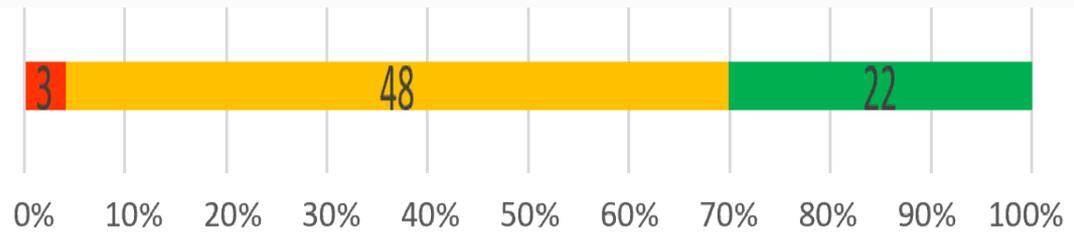

DE CYCLISCHE EVALUATIE VAN DE KWALITEIT

RESULTATEN CYCLISCHE EVALUATIE VAN DE KWALITEIT

OSKW04 - Cyclische evaluatie van de kwaliteit

- 1 - Beneden de verwachting
- 2 - Benadert de verwachting
- 3 - Volgens de verwachting
- 4 - Overstijgt de verwachting

K4 CYCLISCHE EVALUATIE

RELEVANTE
ASPECTEN VAN DE
SCHOOLWERKING

AFSPRAKEN EN
MAATREGELEN

REGELMAAT,
SYSTEMATIEK

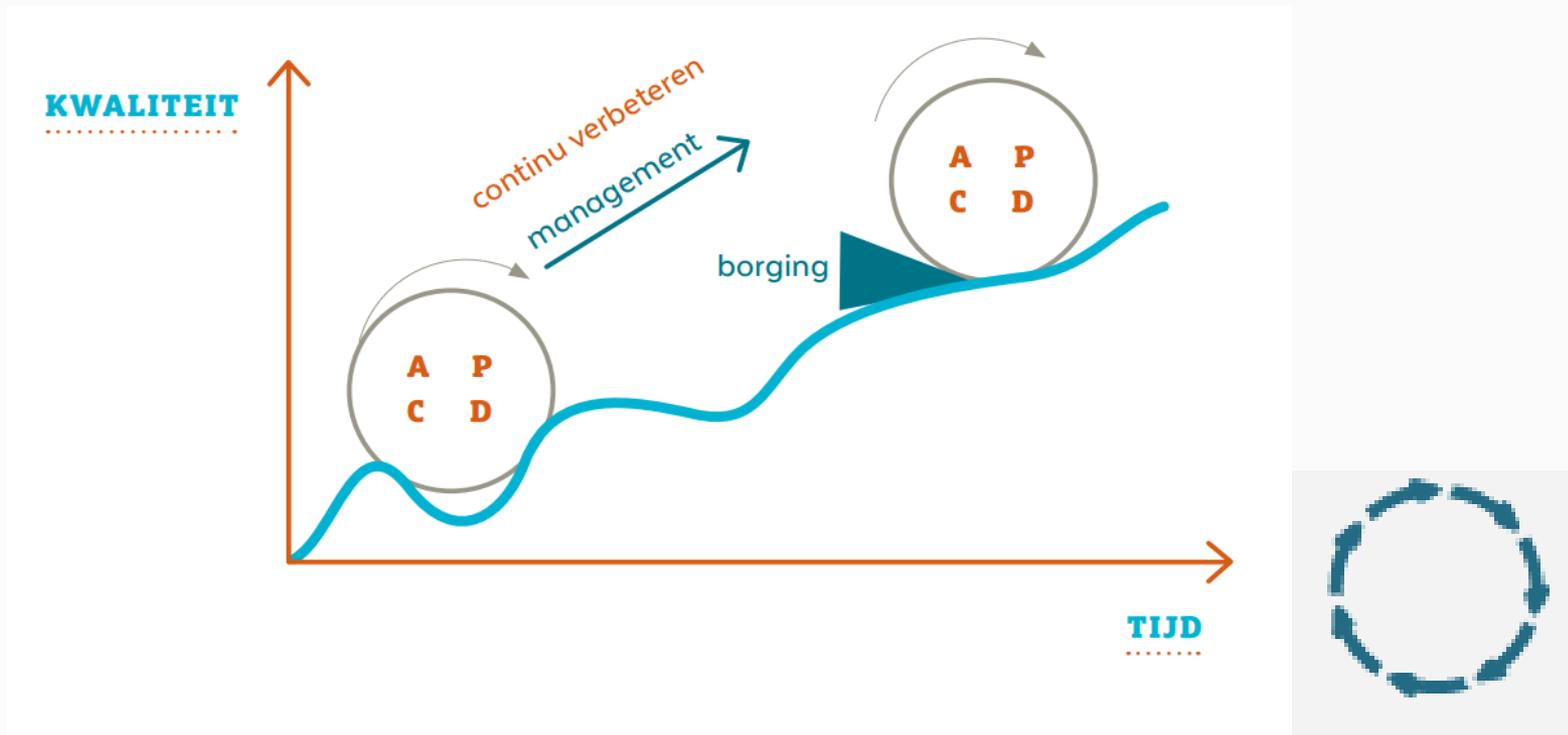
NIEUW VANAF 23-24

CYCLISCH

AANDACHTSPUNTEN CYCLISCHE EVALUATIE

- Heb aandacht voor de evaluatie van onderwijsleerpraktijk tot op de klasvloer en voor het bereiken van de onderwijsdoelen.
- Formuleer duidelijke doelen als basis voor een cyclische evaluatie.
- Rol planmatig evaluaties uit die verder bouwen op elkaar.

Figuur 7: Op basis van PDCA-cirkel als motor voor continu verbeteren (internet, 2016)

ENKELE AANBEVELINGEN VANUIT HET ONDERZOEK NEDERLANDS EN WISKUNDE (1)

- Stem het aanbod af op het verwachte beheersingsniveau. (O1)
- Bied taalbeschouwing en communicatieve vaardigheden geïntegreerd aan. (O1)
- Besteed aandacht aan de eindtermen basisgeletterdheid. (O1)
- Zorg voor voldoende beeldvorming voor de eindtermen basisgeletterdheid. (O2)
- Differentieer en remedieer op maat. (O2)
- Volg de effecten op. (O2)
- Maak de instructie activerend en betekenisvol. (O4)
- Heb aandacht voor metacognitie in het leerproces. (O4)

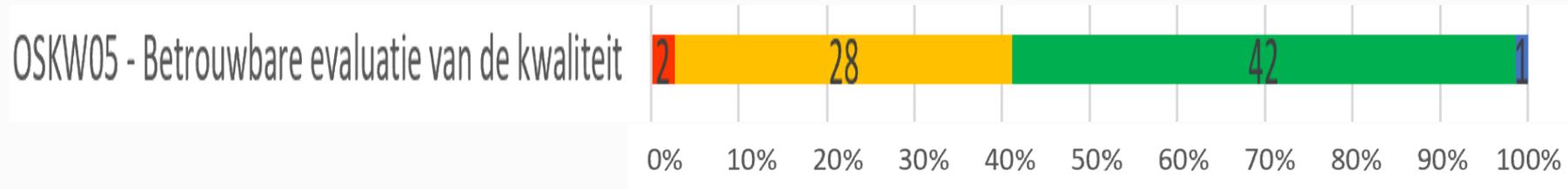
ENKELE AANBEVELINGEN VANUIT HET ONDERZOEK NEDERLANDS EN WISKUNDE (2)

- Bed de feedback in in het onderwijsleerproces. (O5)
- Richt de feedback op de doelen en de verdere stappen in het leerproces. (O5)
- Richt de feedback op de zelfregulatie. (O5)
- Stem de evaluatie af op het gevalideerde doelenkader. (O7)
- Besteed aandacht aan de communicatieve taalvaardigheden. (O7)
- Gebruik objectieve en duidelijke beoordelingscriteria. (O7)

DE BETROUWBARE EVALUATIE VAN DE KWALITEIT

RESULTATEN BETROUWBARE EVALUATIE VAN DE KWALITEIT

- 1 - Beneden de verwachting
- 2 - Benadert de verwachting
- 3 - Volgens de verwachting
- 4 - Overstijgt de verwachting

AANDACHTSPUNTEN BETROUWBARE EVALUATIE

- Evalueer doelgericht, vertrekkend van diverse kwalitatieve en kwantitatieve bronnen.
- Benut wetenschappelijk onderzoek bij de evaluatie.
- Besteed aandacht aan de resultaten en effecten bij leerlingen.
- Betrek relevante partners bij de evaluatie.

Bedankt voor jullie aandacht!

Meer info op:
www.onderwijsinspectie.be